

**Dissertationem inauguralem medicam de passione hysterica / ... publicae
disquisitioni submittit Johann Fridericus Hellwag.**

Contributors

Hellwag, Johann Friedrich, active 1677.
Metzger, Georg Balthasar, 1623-1687.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Typis Johann-Henrici Reisii, [1677]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/tr6pcbxt>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

ANNUENTE DEO TRIUNO!

Dissertationem Inauguralem Medicam

D E

PASSIONE HYSTERICA

Sub

SERENISSIMI PRINCIPIS ac DOMINI,

DOMINI

LUDOVICI,

Ducis Wirtembergiæ & Teccia, Co-
mitis Mompelgardi, Dynastæ in Hei-
denheim, &c.

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO,

Ex

Permissu & Autoritate Amplissima & Gratiola

Facultatis Medica, in Illustri EBERHARDINA,

P R Æ S I D E

DN. GEORG-BALTHASARE METZGERO,

Medicinæ Doct. Prax. Anat. & Botan. Prof. P.

h. t. Facultatis Decano, Præceptore ac l'autore suo omni
observantiæ & honoris cultu æternum
devenerando.

Pro Summis in Medica Facultate Honoribus

ac Privilegiis Doctoralibus

solenniter ac legitimè consequendis,

publicæ disquisitioni submittit

JOHANN FRIDERICUS HELLWAG / Tubingensis.

IN AULA NOVA

Ad diem Octob.

ANNO ACADEMIÆ JUBILÆO SECUNDO,

M DC LXXVII.

TUBINGÆ,

Typis JOHANN-HENRICI REISL.

PASSIONARIA

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

REDACTED

1. N. J.

Vm foeminæ, quibus *Hysterica*

Passio præ aliis morbis valdè familiaris est, æquè ac Viri, Medicam opem desiderent & requirant, cùm Medicus Christianus debeat æquè foeminis ac ma-

ribus velle prodesse, non autem possit, nisi eorum notitiam habeat, quorum mentionem facere nonnunquam pudor prohibet: nemo, ut spero, mihi vitio vertet, si cum verecundia de iis differam, de quibus alii impudicè deblaterant & hinc malè audiunt: ego autem id agam, ut ulteriori indagatione hujus Symptomatis non rari & conquisitione remediorum, quæ passioni isti resistere vel eam superare valeant, membrum corporis humani, ad sanitatis, imò speciei ipsius, conservationem necessariū, à noxa præservetur vel vindicetur.

Casta Deus meus est, castâ vult mente vocari.

Mundis omnia munda sunt, ait *Apostolus Tit. 1. v. 15.* & ita castis. Omnia ergò mihi ut in hac materia differenti munda sint, Dei Opt. Max. castam mentem devotis precibus ambio, & ejus sanctam gubernationem sollicito, quâ adjutus, memor præcepti Apostolici (quo in *Epist. ad Eph. cap. 5. v. 4.* Christianos ab omni turpitudine, aut stultiloquio, aut scurrilitate alienos, ad gratiarum actionem autem paratos esse jubet) mentem meam ab omni libidine illibatam retineam, nec in discursu pias aures offendam. JEHOVA juva,

nec gratiam mihi concessam subsequente successu destitue.

THESIS I.

P *Affio Hysterica* ἀπὸ τῆς ὑτέρας ab utero dicta, nomen, ut hoc statim in limine moneam, generale est, & omnibus, qui ab utero veniunt, affectibus commune; hic tamen in speciali sensu, ut specialem uteri affectum, qui πνιξ ὑστερικὴ Græcis vulgariter audit, item ἀπνοια ὑστερικὴ, τῆς μήτρας ἀπώπληξις 6. de loc. affect. 5. Latinis uteri strangulatus, suffocatio, præfocatio, spirationis ablatio ob uterum hinc inde dicitur, quod suffocari mulieres vel strangulari videntur, notat; *Alexander Benedictus* cruciatum uterinum κατ' ἐξοχὴν vocat l. 10. pract. c. 10. pariter *Cous ὑστερικὴ* in plurali nominat. 5. apb. 35. fortè quod omnium affectuum uteri gravissimus, atrocissimus, periculosissimus; non incongruè *Paracelsus* Caducum matricis intitulat, nominibus in universum omnibus his à loco affecto, utero, deductis. A neotericis tamen, qui locum primariò affectum quemcunque alium potius quàm uterum faciunt, modò suffocatio seu strangulatio hypochondriaca dicitur secundum *De le Boe Sylvium* in *Id. med. pract.* l. 1. c. 2. §. 15. *Bernb. Swalve pancr. pancr.* p. 213. seqq. *Paul. Barbette prax.* l. 4. c. 3. modò asthma muliebri ad mentem *J. Bapt. Helmontii* de *asthm. & tuss.* §. 9. quo cum faciliè *Nathan. Highmor.* convenit de *pass. hyster.* modò motus convulsivus *Thom. Willisio* *patholog. cerebr.* c. 10. Plura eaque potissimam partem jocosa circa homonymiam qui desiderat, *Henricum Cellarium* in museo tract. germanico inscripto, die *Beromeinte Mutterbeschwerung*/adeat.

I I.

Pergo ad rem: Est *sensibilis animalium & vitalium functionum lesio cum totius corporis refrigeratione, ab aura maligna ex semine, sanguine materno aliisque humoribus rebusque p. n. circa uterum stagnantibus & peculiariter corruptis assurgente orta.*

I I I.

Locum generis sibi vindicat *sensibilis animalium vitaliumque*
fun-

functionum læsio: Hinc luculentissimè apparet, hunc affectum propriè neque ad classem morborum, neque causarum, sed symptomatum, & quidem actionum læsarum, referendum esse. Læsam autem functionem animalem & vitalem tam varia, dira ac miranda symptomata in thes. 9. proposita satis superque patefaciunt.

I V.

De *subjecto seu loco affecto* non parum inter *Medicos* litigatur. Antiquissima opinio est, uterum primariò & semper affici, unde *Pergamenus* symptomata, scribit, quæ hysterica appellantur, ad uterum tanquam ad radicem pertinent *l. de humor. comm. r.* Longè aliter tamen modernorum plurimi judicant; interque hos *Nathanael Highmorus l. c.* pulmones cordisque thalamos primò laborare credit; *De le Boe Sylvius, Swalve, Barbette* supra citati hypochondria & intestina substituiunt; *Willisus* cum *Carolo Pisone de morb. ex colluv. serof. ort.* caput seu cerebrum & nervosum genus accusant insonte sæpe utero *l. c.* Pace omnium horum & affectarum, uterum pro subjecto principali agnosco, qui primariò hîc & semper afficitur, nec nisi hîc gaudentes, malò hîc propriè laborare credo cum *Fernelio, Foresto, Riverio, Mæbio & pluribus*. Ut tamen à contradicentium me tricis extricem, distinctione opus esse videtur inter locum primariò affectum & secundariò, inter partem mandantem sive fontem, à quo materia morbifica diversorum symptomatum mater promanat, & partem recipientem, ad quam amandatur; illam uterum omninò cenfeo, auram venenatam expirantem, hanc verò partes varias admitto, prout aura hæc ab utero ad varias assurgit, prout variarum partium actiones læsæ has produnt, quod in sequentibus pluribus patebit. Uterum autem dum nomino, collectim intelligo simul hujus vasa, testes, tubas Fallopianas, loca ad excipiendam retinendamque materiam hanc vitiosam satis superque laxa non modo & idonea, sed & hâc subinde repleta & turgida visa, teste *αὐτοψία* Anatomicâ; Si enim in cavitate uteri sola quærenda esset hæc tantorumque malorum minera, mirum, ut rectè *Sennertus* colligit, eam non citius per cervicem seu collum exire, quam in vasa redire.

V.

Circa proximam etiam causam magna iterum *Authorum* diffusio sese offert. Ex veteribus *Hippocrates, Plato, Aræteus* aliique uteri ascensum incusarunt, quibus ex recentioribus *Job. Fernelius, Hadr. Spigelius, Eustachius Rhudius, Andr. Laurentius, Melch. Sebizius*. & ipsæ mulieres ad sensuum tribunal provocantes subscribunt. Sed verè uterum loco moveri suo, aut secundum *Platonem* animalis instar hinc inde errare, aut juxta *Hippocratem* ad hepar aut præcordia adicendere, nemo nisi nimis credulus & ad lucem hodiernam Anatomicam cœcutiens sibi persuadere patietur, nec ad affectus hujus indolem symptomatumque rationem explicandam commentò hœc opus est, ut infra patebit. Novorum principiorum sectatorum quilibet suo hîc abundat judiciò, suam sibi quisque causam fingit: *Job. Bapt. Helmontius* & *Fr. Oswaldus Grembs* ad Archeum suum confugiunt, quem pro calido alii nativo venditant; sed communem & remotam causam, ubi proximam & specialem quærimus, substituunt, eodemque *Harvejanos* crimine reos cenſeo, qui circulum sanguinis inhibitum seu impeditum adducunt. *Highborus l. c. c. 3.* nimium sanguinis subtilis & flatulenti in pulmonum vasis cordisque thalamis infarctum in scenam producit: *Sylvius l. c. c. 11. §. 11. Barbette l. d. & c. 9 in notis Deckeri, Regnerus de Graef de mul. organ. generat. c. 10.* succum pancreaticum aliuvè aciditate & præcipuè austeritate bilem acrimoniâ, salivam verò visciditate & copiâ simul vel seorsim peccantes tenuique in Intestino vitiosè effervescentes in jus trahunt. *Tb. Willis l. d.* spirituum animalium explosioni à variis causis p. n. excitatæ causam ut plurimum attribuit, in fonte etiam, ut dictum, uterò; sed symptomatum quorundam causas egregios viros hos vidisse largior, proximam verò integri affectus hujus causam propalasse aut è tenebris extraxisse, asserere non audeo; utque uterum antè à culpa absolvendum non credidi, morbumque hunc mulieribus solis proprium dixi, ita causam hanc ab utero verisimiliter & unicè quidem accersendam puto. Hanc dixi *auram quandam malignam* circa uterum oriundam, quæ ob mirandum hujus cum pluribus partibus consensum hinc inde propagata, malis hisce omnibus occasionem præbet.

VI.

Exhalat autem hæc circa uterum oriunda aura frequentissimè ex semine muliebri sive ovulis corruptis secundum *Christ. Frieder. Garmannum de ovo hum. §. 35.* cujus exemplum est apud *Zac. Lusitanum P. P. Med. hist. 9. l. 3.* nec non *Ephem. nat. eur. anni 1. obs. 32.* ubi uterus in sectione hysterice unà cum testibus & vasis deferentibus materiâ seminali corruptâ, quæ caseo recenter coagulato haud absimilis erat, turgidus repertus fuit: nonnunquam etiam ex sanguine materno seu menstruo suppresso apud *Johann Bapt. Montanum consil. 307. P. Poterium cent. 3. obs. 50. J. Petrum Lotichium l. 5. obs. c. 1. obs. 8.* ex aliis circa uterum stagnantibus & peculiarem induentibus corruptionem humoribus, quod iis accidere non rarò solet, quæ viri consuetudine gaudent, bene purgantur & uterum gerunt; ita ex seri biliosi & acris copia *Philipp. Salmuth. Cent. 2. obs. Med. 47.* effectum hunc notavit. Imò vermes in antro pudoris latitantes, nec non carnosam molem strangulatum hunc uteri fecisse tetrus ad superna vaporibus missis *Zacut. Lusitanus lib. 3. hist. prax. cap. 16. obs. 1. & 2.* author est. Corruptos hos quoscunque vapores uterus per venas hypogastricas circulantis ope sanguinis omnibus partibus affundere & suo quasque infortunio mactare potis est; unde etiam variorum symptomatum deducere colluviem non difficile erit, ut ex infra dictis constabit.

VII.

Juvant ex naturalibus temperamentum calidum & humidum, seminis & sanguinis ferax: cholericum etiam suspectum est, quod acrius semen generat, imò & frigidum multorum vitiosorum humorum autor. Sexus muliebris, qui solus ob uterum ad morbum hunc dispositus est; viris autem si simile quid accidit secundum *bodiernorum* judicium, idem tamen non est. Ætas viro jam matura & generationi apta; ante enim pubertatem & post consistentem ætatem, cum causæ ferè exulent huic affectui generando necessariae, ut mox patebit, immunes ferè vivunt; nec hæ tamen semper absolvi possunt, *Carolo Pisone l. c.* & variis causis testantibus. Vitæ etiam genus multum facit, viduæ præsertim,

fertim, quæ pepererunt antea, præ cæteris in hoc pronæ sunt *6. de loc. affect. 5.* his annumerandæ virgines sanguine ditiores, salaciores, moniales, refragante naturâ castitati votum dantes; imo & prægnantibus cachecticis, puerperis lochiis non rectè fluentibus contigisse, historiarum Medicarum fides monstrat. Uteri etiam conformationem strictam, vasorum naturalem angustiam, ad humorum corruptelam suum symbolum conferre, extra dubium est. Ex non naturalibus aer sive calidus sive frigidus nimis, sive ore sive utero exceptus, vitiosus est: hunc ipsæ satis mulieres nocivum sibi norunt experiunturque sæpissimè in hoc malum proclives, sive sub nudo versentur frigore, sive cellas aut cryptas subterraneas ingrediantur; tempestates etiam prævidere quasi possunt, exacerbatione paroxysmorum ex *Carolo Pisone*, almanachque ita suum in utero, ut podagrici in pedibus, habent. Vaporibus item ingratis, imò, quod mirum, quàm maximè etiam suaveolentibus, refertus hystericas passiones facere & exasperare ex *Balth. Timæo l. 5. cas. med. 15. Hoferi Herc. Med. l. 7. c. 2.* nec non quotidianâ experientiâ abunde constat, tristeque exemplum *Christ. Langius* refert illustris virginis, quæ in lectum foliis rosarum conspersum, ob æstivum calorem temperandum, decubuit, & ferali matricis adversus vitalia rebellionem factâ, verbis *Autoris*, in somno extincta est. *gymnasm. 10. misc. medic. curios.* Antverpiæ jam ante decennium, si fides danda est relationibus, trium vel quatuor mensium spatiò, puerperarum plus quam 120. ob sacchari moschum olentis usum extinctæ sunt. In ratione indagatu digna hucusque Autores tantùm non omnes sudarunt, qui consuli hinc inde possunt. An inter omnes rei ex affe satisfecerit *H. Grube de medic. simpl. cognosc. art. 2. & 3. s. 3.* aliis judicium relinquo; videri etiam possunt, quæ *Highmorus de pass. hyster. c. 6.* habet. Cibus & potus sive quantitate nimii, sive qualitate justò calidiores, acriores, dulces nimis, manum etiam præbent; illi copiam seminis augendo, hi irritando. Ita uxor cerevisiarii dulcibus usa julepis in hunc affectum incidit apud *Forestum*. Excedens somnus, otium, vita sedentaria, luxui dedita, semina colligit; idem ab immodico corporis motu, choreis excedentibus metuendum; imò quod mirandum, levem corporis jactationem & fortuitam lecti con-

concussionem novo anſam paroxyſmo dediffe, *Car. Piſo* autoreſt. Excreta & retenta non rarò etiam inculpari merentur, v.gr. ſanguinis menſtrui, ſeminis muliebris & aliorum circa uterum ultra naturæ leges retentio. Idem tamen infortunium poſt nimium etiam menſtruorum apud *Foreſtum* l. 28. *obſ.* 26. lochiorum fluxum ap. *Varandæum* l. 1. *de morb. mul. c.* 5. poſt ſpontaneam ſanguinis exceſſivam per ſaphœnam evacuationem apud *Cordeum* *comm.* 2. *ad l.* 1. *Hipp. de morb. mul.* notatum. Animi affectus, Zelotypia apud *Montanum*, ira apud *Foreſtum*, terror, triſtitia apud *alios* malum excitant. Ex p. n. uteri intemperies, obſtrictio, ulcera, vaginæ coaleſcentia & affectus uterini alii, viam præſertim exituris præcludentes, abortus, partus difficilis cacoehymia inculari poſſunt. Secundum *Williſium* etiam debilis cerebri conſtitutio accuſatur, an benè vel malè, ex dictis judicatu facile eſt.

VIII.

Differentias varias quidem & multiplices *Galenus* 6. *de loc. aff.* 5. conſtituit; verum cum graduales ſaltem ſint, eas ſeponimus, & locum aliis ex *Inſtitutionibus* petitis ſupplemus. Paſſio igitur hyſterica ratione magnitudinis alia intenſior, alia remiſſior, pro cauſæ conditione, ſymptomatum graviorum majori vel minori congerie; ratione ſubjecti jam ſolum uterus, cor & pulmones affliguntur, jam etiam cerebrum & nervoſum genus in conſenſum vocantur, motusque convulſivi accedunt; ratione cauſarum alia eſt à ſemine, alia à ſanguine, alia ab aliis humoribus, vermibus, clauſione uteri, vaginæ, cauſisque aliis ſupracitatis.

IX.

Signa affectum imminentem, præſentem & deſinentem indicant. Imminentem laſſitudo totius corporis ſpontanea, crurum infirmitas, oſcillationes, pandiculationes, frigus totius, tremor & dolor circa uterum, caput, artuumque cruciatus vagi, difficilis reſpiratio, pulſus imminutus, cordis ſaltus, pallor faciei, mentis & actionum animalium torpor, ſomnolentia, ructus, cibi faſtidium, præcordiorum inflatio, murmura abdominis variique in ventre ſoni, ranas nunc coaxantes, nunc ſerpentes ſibilantes,

billantes, nunc latrantes canes, imò, secundum vulgi judicium, dæmonem ipsum mentientes ex ventre loquentem; interdum uterus ipse globi instar affurgere tactu judicatur ad superiora, nonnullæ nolentes volentes rident, aliæ lacrymantur aut utrumque permiscunt, delirant; hæcque & omnia alia præsentē paroxysmo magis augentur, convulsiones junguntur crurum & brachiorum, vox intercipitur, respiratio & pulsus planè abolentur ad sensum, jacent frigidaæ cum omnimoda sensuum & motus privatione, ut, nullò vitæ signo amplius superstitē, ceu mortuæ, sepulturis aliquando destinataæ fuerint: horumque symptomatum rationem ab aura maligna ab utero affurgente & diversas partes diversimodè, indicibili quadam corruptione, ut loquitur C. Hofmannus de loc. affecto l. 1. contr. 6. afficiente deducere cum plurimis non difficile videtur; quid enim in illa corporis sentina fieri non potest? inquit idem Hoffmannus l. c. consulatque de hac, qui desiderat pleniora, vel unicum Sennertum l. 4. de morb. mul. p. 2. s. 3. c. 4. in specie verò de globo illo uterum mentiente Glissonium de Anat. hepat. c. 2. Deficientem arguunt, oculorum reclusio, genarum rubore suffusio, intestinorum obmurmuratio, humoris è locis muliebribus effusio, actionum animalium restitutio, corporis incalescentia, suspiriorum profundorum emissio.

X.

Cæterum ut mortuam à viva distinguerent, quod factum quàm maximè opus est, Galeni tempore lanam carptam vel pennam levissimam naribus & ori admovebant, aut pelvim aqua plenam pectori imponebant; alii speculo terfo ori admoto, sternutatoriis naribus inflatis aliisque superstitem respirationem & sensum explorare jubent. Verum cum incerta hæc omnia sint, teste experiētiâ, consultius erit, ante triduum aut donec foetere incipiant hystericarum corpora terræ non mandare, ut plenius hæc iterum Sennertus aliasque ab affinibus affectibus subitò & incunctanter distinguendi (quod Æsculapii esse putat Hofmannus l. d.) notas suggerit l. c.

XI.

Signa causarum cognitu faciliora sunt. Ubi semen peccat, graviora adsunt symptomata, Gal. de humor. comm. 1. Lunar fluxus

fluxus defectus nullus est, præcessit vita & victus semini cumu-
lando apta, ægra vidua est cohabitationi ante adsueta, aut vir-
go salacior, monialis, delitiis & amori dedita, sanguine dives,
venereis sermonibus, lectionibus, indulgens, in declinatione pa-
roxysmi non infrequenter semen profundit, exemplô viduæ Ga-
leni. Si culpa penes sanguinem est, fluxus ordinarius restagnat,
paroxysmus, muliere etiam consuetudine viri debitè utente,
mensium ferè tempus observat, dolores circa dorsum, uterum,
pectinem fiunt. Aliorum humorum vitium adest, si prædictæ
causæ absunt, ægra vetula, caeochymica certasque paroxysmus
periodos non observat. Occultiores causas alias artificiosâ con-
jecturâ, quantum possibile, Medicus venabitur.

XII.

Quà prognosin; gravissimum malum multitudo & gravitas
symptomatum minatur, rarò tamen letale, nisi alii cum ea mor-
bi complicantur aut ex veneno valdè exaltato oriatur. Pericu-
losus est gravidis, quibus abortum minatur, puerperis ex viribus
laborantibus, senibus, caeochymicis eadem ex causa; quod sæ-
pius & diutius affligit, gravioribus symptomatibus stipatum,
pluribus principibus partibus in consensum tractis; gravius à
semine quam sanguine fit. De vita tamen non statim desperan-
dum; testibus enim historiis hysterice omni motu & sensu ca-
rentes, mortuarum instar habitæ, ad se redierunt.

XIII.

Curatio iterum morbum vel præsentem vel imminentem
respicit: illa coacta & extraordinaria dicitur & præsentis paro-
xysmi impetum coërcet; hæc methodica sive ordinaria, quæ
causarum profligationi intenta, futuro inde paroxysmo occurrit.
Coercent autem præsentem paroxysmum, quæ naturam quasi
attonitam & sopitam excitant, auram malignam intercipiunt,
à principalibus partibus revellunt, discutiunt & evacuant, inter-
na & externa. Vestibus igitur circa pectus pro liberiori respi-
ratione laxatis, ægrâque decenter, cervice & scapulis elatis, col-
locatâ, quâ primum scopum, præmissâ si opus est, alvi elutione,
naribus statim graveolentia v. gr. assa foetida, castoreum, ruta
viridis, suffitus ex sulphure accenso, succino, pilis, plumis perdi-

cum, coriis attritis, lichenibus equorum combustis &c. applicentur; inclamationes altâ voce, partium sensibilium punctiones, narium, aurium, vellicationes, pilorum evulsiones, frictiones in plantis pedum, præsertim sale & acetô, ligaturæ dolorificæ instituantur, vesicatoria item dolorifica cuti, naribus sternutatoria ex *s. aph. 35.* admoveantur. *Riverius* tabaci fumum ori & naribus inflandum præcipit. Quâ alterum fasciis seu cingulo ex corio humano sive cervino ventrem circa umbilicum fortiter constringunt. Revellendi gratiâ suppositoria acria similesque clysteres ex diaphœnic. bened. laxat. hier. picr. & hujus farinæ pluribus parati conveniunt; in sanguineis, si pulsus validus & manifestæ plenitudinis notæ adsunt, V. s. etiam locum habet secundum *Riverium, Hochstetterum, Highmorum*, præsertim in pede, si malum à mensibus retentis ortum, secundum *Wallæum*. Cucurbitulæ vicariæ sunt, coxis, suris, imò ipsi pectini admotæ: Hirudines mariscis appositæ sæpè etiam proficuæ. Ad discutiendum & evacuandum faciunt varia iterum interna & externa; quæ inter clysteres ex emollientibus & carminantibus extructi discutiendis non modo vaporibus tetris, sed & sentinæ circa primas vias blandè evacuandæ, commodissimi: vomitus etiam, si disposita ad hunc mulier sit, moveri potest: quibus conveniunt, sternutatoria, ex castoreo vel solo vel cum helleb. alb. pyrethr. lil. convall. insufflentur: inferioribus suaveolentia, suffumigia, injectiones uterinæ, pessî uterini Myns. aut alii ex cyclam. cœpis, allio &c. utero immittantur. Profunt etiam ad ventrem inferiorem sacculi & fatus ex artem. calaminth. sem. fœnic. anis. bacc. laur. fl. chamom. aneth. inunctiones ex ol. laur. rut. aneth. castor. irin. cheiri. Unguent. ex scarlea cum butyro coctum *Cratonii* magnum est. Chimici ol. Jovis inunctum omnibus præferunt. Emplastra umbilico applicentur uter. August. de galbano; Internè advocentur aq. hyster. Myns. hirund. c. castor. spec. diajov. Myns. fœcul. bryon. pulv. hyster. August. pil. fœtidæ *Varandæi*, elix. uter. Croll. ol. Jovis, succin, theriac. mithrid. c. aq. artemis. vel puleg. data & sexcenta alia. Laudanum opiatum in magnis doloribus laudatum etiam auxilium præbet. Priapus tauri & cervi justô æstûs tempore exectus apud *Tb. Bartholin. l.*

6. *obs.* 50. extollitur, juli nuc. jugland. apud *Cratonem*. l. 3. *epist.* Secundinarum item primiparæ pulvis apud *Riverium*, succus levistici inter vulgum commendantur.

XIV.

Extra paroxysmum præservatio necessaria est, causæque, hunc in finem, ubicunque latitantes, modo quocunque peccantes, corrigendæ, dissipandæ, evacuandæ. Et quidem cacochymiam totius per digerentia, purgantia singulis humoribus & naturis convenientia, diuretica, sudorifera expellenda; cauteria quoque seu fonticuli operam proficuum hîc spondent. Viscidus humor emolliendus, abstergendus. Si ex sanguine stagnante & suppresso laborant hystricæ, ordinarius his fluxus & effluxus notis remediis restituendus: si seminis copia & corruptio injuriam facit, quæ hoc consumunt & luxuriem compescunt, adhibenda; profunt sem. papav. lactuc. vitic. menth. sacch. ꝥ. camphora, aq. castit. Myns. Si vagina p.n. coaluit, chirurgicâ ope recludenda, quem operandi modum *Fabr. ab Aquap. in chir. oper. Johann Scultetus in armam. chir. fig. 41.* exhibent. Contra vermes apud *Z. Lusitanum* præservata scemina fuit potu communi parato ex aqua, in qua dictamnus & rhabarbarum per noctem madebant. l. c. Hic idem l. d. *obs.* 3. commune remedium contra omnes ferè causas præservatorium, pilulas hystricas præstantissimas sæpius adsumendas, describit.

XV.

Denique peculiariter etiam uterum quæ respicere & corroborare creduntur, commendantur, quorum jam partem supra produximus. Præter illa *Matthiolus* radicem bryoniæ in vino decoctam magnificat; radix imperatoriæ, herb. Levisticum: corallia, mater perlar. pulveres chalybeati cachect. Querc. extr. hystr. majus & minus ejusdem, tartar. vitriolat. elix. propr. aliis in pretio sunt.

XVI.

Supereft *diæta*, quæ cum prædictis remediis amice conspirare debet. Aëris injuriæ supra accusatæ omnes absint. Cibus omnis sanguinis & seminis copiam augens, cacochymiam inferens, exulet. Potûs loco præstat cerevisia tenuis, serum lactis, deco-

Etum hordei, sassafr. c. coriandr. imò in affuetis aq. simplex præ vino; locum tamen & hoc subinde habere potest tenue aut aqua dilutum, in virium præsertim debilitate. Somnus moderatus sit, & ad feminis, si hoc in causa est, consumptionem fol. salic. viticis, & similibus indormiendum. Excernenda debite promoveantur, nec, si feminis culpâ malum nascitur, quibus licitum, veneris usus denegetur: hoc enim quæ fruuntur, jure meritò, hoc præsertim in casu, *Cous* noster magis sanas pronunciat *l. de genitur.* cui assentitur *Pergamenus 6. de loc. aff. 5.* Animi affectus excelsivi pariter absint, virginesque præcipuè & viduæ, occultas veneris flammæ ne concipiant, lascivis Juvenum aut virorum conversationibus, sermonibus, cantilenis, picturis & similibus incentivis locum auresque vacivas non præbeant, sed; ex *Apostoli* præscripto, interdiu & noctu precibus vacent *1. Tim. 5.* ut hoc dæmoniorum genus ejiciant *Mattb. 17. v. 21.* Et hæc de præsententi affectu dixisse sufficiant. Deo Ter Optimo Maximo sit laus honor & gloria in sempiterna secula Amen.

I.

Ad Clariss. Dn. Cand. Charissimum

Dn. Parentem Amicum è primis.

Quod fuit in Voto quondam (si rite recordor)
 Contigit in facto, Vir Reverende, hodie.
 Fit Primogenitus MEDICINÆ Doctor: At Alter
 Cheirurgus: Modius Pharmacopola cluit.
 Ut Tibi mille cruces aliæ sint; hoc tamen unum
 Instar cunctorum sit tetigisse satis!

εὐχαιρῶς ponebat
cum Voto omnis prosperit.

BALTHASAR RAITH, D.

II.

Tu qui languentes animas ex faucibus Orci
 Arte Machaoniâ jam revocare studes.
 Hinc merito CURRUS fumosi diceris ORCI
 Hinc studii accipies digna brabéa Tui.

ἀντυχιδῶς deproperabat bono-
ris & amoris ergò

M. Ernestus Conradus Reinhardt /
 Diaconus Ecclesiæ Herrenbergensis.

Apecci

III.

Accipe Victtricem pulchro certamine palmam,
 Et medicum rarâ sedulitate decus!
 De cathedrâ morbos qui doctô conficis ore,
 Optatam in praxi redde salutis opem!

Imque

Clarissimo Dn. Candidato amico suo ut fin-
 cero ita dilectissimo cum Voto omni genæ
 prosperitatis posuit

M. Tobias Mærcklin; p. r. Stip.
 Mart. Oecon.

IV.

Maximus es fratres inter, qui maxima tentas,
 Cuique suo clarus pulvere surgit honos;
 Magnos magna decent. Hinc gaudia magna Parenti
 Accumulas, propriæ Gloria magna domus.

pauca hæc

Nobili & Præ-Clarissimo Dn. Respondenti
 scribere eique largos bonorum omnium,
 cumulos apprecari voluit

Joh. Sigfrid Müller.

F I N I S.

Deu Nate Dei quato
 memento mei.